

УДК 821.161.2-3(092)

ХУДОЖНЯ МОДЕЛЬ УРБАНІСТИЧНОГО ПРОСТОРУ У РОМАНІ ЄВГЕНА ПЛУЖНИКА «НЕДУГА»

Капленко О.М.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

У статті досліджено художню природу роману Євгена Плужника «Недуга». Твір українського письменника, представника «розстріляного Відродження» вперше розглядається у контексті урбаністичних тенденцій. Художнє моделювання урбаністичного простору у романі простежується на кількох рівнях. Від емпірики міського середовища здійснено вихід на екзистенціальні проблеми людини міста. Оскремо зачіпається тема міщанства у романі.

Ключові слова: місто, урбанізм, міський простір, сенс існування, межова ситуація, міщанство.

Постановка проблеми. Аналізуючи нинішній стан дослідження творчості одного з представників «розстріляного Відродження» Євгена Плужника впадає в око певна диспропорція в інтерпретації його доробку. Йдеться передусім про роман «Недуга», до якого варто залучити читачку та критичну увагу, розширивши дискурс прочитання та усвідомленої ревізії тексту, як у межах творчості митця, так і на тлі вітчизняного літературного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Від часу публікації роману у 1928 році маємо не так багато спроб його осмислення. Власне, до прози Є. Плужника підштовхнула суперечка з Б. Антоненком-Давидовичем і В. Підмогильним, які стверджували, що вірші писати легше. Є. Плужник затаївся, що напише популярний роман, який витримає аж два видання. І написав – у видавництві «Сяйво» двічі публікували «Недугу» Євгена Плужника. Роман читали, хоча критики й не надто захоплено реагували на прозовий дебют поета.

Перші критичні відгуки належать перу Ф. Якубовського [16], В. Коряка [5] та В. Чаплі [14]. Цей прозовий дебют Є. Плужника оцінювався не на користь роману, фіксуючи відсутність життєвих спостережень, бездіяльність героїв, їхню невідповідність концепції комуністичної особистості, примітивність сюжетних схем тощо.

Радянська критика почасти продовжувала пафос «стартового слова». Так, З. Голубева [2] узагальнювала як соціальні, так і психологічні прорахунки Є. Плужника. Натомість Л. Скирда [10; 11] значно розширює вектор інтерпретації, скеровуючи дослідницьку увагу в напрямку різнопланової проблематики роману.

З-поміж сучасних прочитань варто назвати версію Н. Колошук [4], яка на перше місце ставить проблему кохання у творі, обґрунтовуючи його приналежність до інтелектуального модерного роману. Інша дослідниця, А. Михайлова, продовжує нарощувати дискурс основної проблеми кохання, зазначаючи: «Через сексуальний код автор показує усю складність людського буття, ті метаморфози, що відбувалися з людською свідомістю 20-30-х років ХХ століття. Зрештою, мовою інтелектуального роману, зверненого до адресатів культури, Євген Плужник залишає широке поле для роздумів над вічним питанням про сенс життя та про його присутню грань – кохання» [7, с. 134].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як бачимо, корпус порушених проблем у романі цілковито виправдано обертається переважно навколо теми кохання. Озброївшись тезою Л. Скирди про різноплановість проблематики твору, а також апелюючи до художньої природи самого тексту, спробуємо по-

глянути на нього з іншої сторони – як на спробу представлення атмосфери тогочасного міста, тим паче, що сучасне перевидання роману [9] в анотації до книги фіксує, що роман «передає дух того часу», подає «яскраву картину життя київської інтелігенції 20-х років минулого століття».

Мета статті. Простежити роль і механізми художнього моделювання урбаністичного простору у романі Євгена Плужника «Недуга».

Виклад основного матеріалу. У романі, на наш погляд, тема кохання / пристрасті / потягу – це лише вершина айсбергу, а справжні причини недуги заховані глибше. Вони, безперечно, зводяться до проблем сенсу існування тогочасної людини, проблеми перспективи. Перед читачем постає передусім *втомлена* людина. Головному герою, Орловцю Івану Семеновичу, який перебуває на посаді директора заводу, один із його найближчих друзів говорить: «Не хворий, Ваніку, ні, а перетомлений. Де ж пак, з сімнадцятого року й не присів, можна сказати. Революція, війни, тепер кілька років, мов та муха в окропі, крутишся... Ніяких сил не стане!» [8, с. 71]. Сам Орловець неодноразово коментує свій стан як «Кручусь, мов та тріска у вирі...» [8, с. 59].

Форма його прізвища (використання суфікса «ець», а також звертання до нього як «Орлику») підкреслено контрастує із прихованим «орлиним» (від «орел») потенціалом. Саме Орловець уражений тією недугою, яка і спричиняє розвиток конфлікту у романі. Натомість інший герой роману – Звірятин – так само із прозорою семантикою прізвища, представляє інший тип поведінки: «віяло від нього спокоем і якоюсь чіткою впевненістю. Так писати могла тільки людина справді спокійна й упевнена, людина свідомо своєї ваги й непомильності» [8, с. 65]. Недаремно ж перше протистояння у романі відбувається саме між цими персонажами. Ці герої окреслюють крайні полюси поведінкових реакцій, словами самого Звірятина, є «духовними антиподами» [8, с. 87]. Насправді ж перед читачем розгортається ціла галерея психологічних типів, які уособлюють тогочасну міську інтелігенцію. Відповідно, атмосфера міста, яка нібито не виходить на перший план і є лише об'єктом настроєвого споглядання персонажів, непомітно виростає у метафору життя – спосіб міського існування людини.

У цьому контексті вибудовується інша (урбаністична, цивілізаційна) теоретична і текстова парадигма сприйняття роману Є. Плужника. Основну динаміку цих процесів гарно відобразила дослідниця А. Степанова: «До кінця XIX ст. образ міста в літературі пройшов складну еволюцію, набув нової естетичної «наповненості» і функціональної заданості в структурі твору, позначивши перехід на новий рівень: від образу – до міського тексту. /.../ У процесі переходу, таким чином, відбувається самоактуалізація міського простору, який ніби «обіймає» культуру й задає вектор її естетичного розвитку за допомогою чіткої образної локалізації. Місто як суб'єкт переходу являє собою самоцінний і самодостатній простір, в якому відбувається зміна соціальних формацій, культурних парадигм, типів культурної свідомості, вироблених і закріплених естетичною думкою, в якому, зрештою, людина постає як перехідна істота, що живе на меж-

ах» [12]. Власне, на межі перебуває й Орловець. У романі є доволі показові цитати, які ілюструють оцей стан внутрішнього переходу людини, яка споглядає міський ландшафт: «Іван Семенович підійшов до вікна й, дивлячись, як тануть в сірому небі заводські дими, думав мляво про те, що заходять якісь складні зміни в його житті, входять в його дні нові, досі незнані люди, обідають нові думки, а він безсилий спинити їх та й не знає, чи хотів би спиняти» [8, с. 65].

У даному разі варто зрозуміти, що динаміка внутрішнього світу героя спричинена не безпосередньо містом як таким, але сам факт розгортання цієї ситуації у міському середовищі, атмосфера міста суттєво здатні скоригувати розвиток подій, адже «саме місто, як машина, стократ підсилює та прискорює всі процеси в економіці, суспільному житті, культурі. Ідеї швидко породжують одна одну» [1, с. 12]. На термінологічному рівні найбільш прийнятним для дослідження природи роману «Недуга» є саме термін «міський простір». Т. Возняк, описуючи морфологію і семантику міських просторів, акцентував увагу на розмежування понять «місця» і «простору», які мають різні характеристики саме за рахунок того, що місто як простір є центром генерації сенсів, і «ця лавина сенсів змушує нас все активніше діяти, взаємодіяти як з ними, так і поміж себе – бо ж вони істотні не лише для мене, але й для групи» [1, с. 72].

Розширення контексту проблеми української урбаністичної прози традиційно оприявнює таку її внутрішню сутність, як туга за втраченим селом і нереалізованим містом. «Для більшості українських пролетарських урбаністів першого призову місто – друга, а не перша батьківщина, – зауважував О. Лейтес, – місто – об'єкт дитячих мрій, а не об'єкт дитячих споглядань. Це й поклато печатку на їхні міські мотиви» [6]. Суголосно до образу недуги Є. Плужника, сучасна дослідниця Я. Цимбал, діагностує больові точки, спричинені урбанізмом, на тілі суспільного організму: «Щеплення урбанізму в українській літературі справді було і тривалим, і болісним. Національний літературний організм відштовхував його як заразу, як чужорідне тіло, хворів і боровся, щоб, зрештою, прийняти і змиритися. Попри двозначне ставлення до міської культури, попри одночасні любов і ненависть до неї, в українській літературі урбанізм, як і скрізь в Європі та світі, означив модернізм» [13]. Якщо в реалістичній літературі місто мислилося насамперед у координатах детерміністського світорозуміння (як одна із культурно-історичних детермінант, котрі вписувалися у систему здобутків певної фази розвитку суспільства, його цивілізаційних і культурних норм та інституцій), і проблема була сформульована як «людина у місті», то модерністський тип мислення відчутно психологізує проблему і вже формулює її як «людина і місто», моделюючи кілька дискурсивних практик. Звичайно ж, «силовим» текстом тут є роман В. Підмогильного «Місто», де заявлена проблема виходить на перший план і свідомо та безпосередньо номінується автором.

Опираючись на корпус текстів переважно 20-х років XX ст. можна прокреслити такі типологічні ряди урбаністичної теми.

Насамперед, споглядання / фіксація міських реалій, що окреслюють координати «міського простору». Набір таких ознак наближається до стандартного реєстру: трамвай, ліхтарі, кав'ярня, ресторан, театр, кінотеатр, кабаре, автомобілі, вулиці, тілесний натовп, вітрини, тротуари, міський сад, парк, алея, панель, повія. Така фіксація, звичайно, не є самоціллю. Набагато вагомішою є власна рецепція зафіксованого, загальний пафос оцінки. Тут зустрічаємо кілька варіантів, часто опозиційних: від інтравертного самозаглибленого художнього осмислення до футуристської екстравертної «неофілії» – надмірної любові до нових міських, індустріальних реалій.

Інакше виглядає спроба трансформації існуючого міста, пошук альтернативи (як-от, місто / сад у Б.-І. Антонича чи місто / село у В. Підмогильного).

Ще одна художня версія «щеплення урбанізму» – захоплення / заміщення описами природи (скажімо, В. Свідзинський намагається витлумачити естетику міста через естетику природи: ранній гудок нагадує то лебедя, то дерево, вікна – світунів під папороттю, а трамвай схожий на «звіра високого з зіркою на чолі»). Поглиблення цього тематичного напрямку призводить до захоплення природою, пейзажем, заперечення штучності (показовою тут може бути «книга Пейзажу» М. Йогансена, як він сам називав свою повість «Подорож ученого доктора Леонардо...»).

У Є. Плужника не простежується способу заміщення, проте пунктирно сформульована опозиційність міста та іншої, «відкритої» стихії (села, моря, поля тощо): «Кинути все це на якийсь час: завод, нас, усе... Поїхати на село, наприклад... А? Або до моря... /.../ і враз почув, як рве його кудись далеко звідси, від цієї кімнати /.../ Да, до моря я поїхав би...» [8, с. 71]. Або: «...вийшов за ворота й не поспішаючи, мов неробочого дня гуляти вийшов, пішов у протилежний від міста бік, туди, де за низькими заводськими склепами синіло широке зимове поле» [8, с. 88].

Натомість найбільше з-поміж заявлених художніх варіацій теми Є. Плужника тяжіє до першої – фіксації / споглядання. Насправді міста багато у творі. Його простір вибудовується поступово через рецепцію Орловця. Переважно це нічне зимове місто, адже наш герой страждає безсонням. Іноді це межова ситуація пізнього вечора чи молодого ранку, опис яких супроводжується відповідною гамою кольорів, з-поміж яких відчутно домінують синій та сірий: «синяве електричне світло» [8, с. 48], «...хай хоч що, а не відійде він від цього синього вікна, стояти-ме, доки згадає, коли це було: така сама утома і чоло коло шкла...» [8, с. 50], «За тонкою плівкою шкла короткі зимові присмерки синили безлюдну, густо засніжену вулицю» [8, с. 52], «Яке дивне життя, – підсумував той свої думки, дивлячись у сіре зимове небо» [8, с. 58], «Іван Семенович відкинувся на спинку саней і з цікавістю подивлявся, як пропливали повз високі сірі стіни будинків» [8, с. 53], «мовчав, дивлячись на засинені пізнім світанком вікна» [8, с. 175] тощо. У художньому творі колір створює враження достовірності, зримості об'єкту. За допомогою барв автор виражає своє відношення до подій, персонажів, колір може розкривати глибину сюжету і служи-

ти ключем до розуміння підтексту. Тобто функції колірної деталі в тексті є тотожними функціям художньої деталі як особливого стилістичного прийому – образотворчі, характеротворчі, уточнювальні. За семантикою кольорів можливо простежити психоемоційний стан. Скажімо, одна із варіацій сірого і синього: ці кольори вибирають люди меланхолійні і розчаровані, що відчутно підкреслює настрій Орловця: «здавалось, не буде краю цьому сірому дневі, невиразним, як мла, думкам...» [8, с. 180].

Місто Є. Плужника має також і звукову гаму. Найчастіше – це звуки трамвая: «Прислухаючись, як гуркочуть інколи трамваї за вікнами» [8, с. 50], «...дзвінки далеких трамваїв гостро розгинали повітря» [8, с. 52]. Звучить промислове місто: «Перший підніс свій голос Червоний. Хрипкий, він довго стелився низом, аж доки підхопив його сусідній – Трубний; тоді знялися вони високо в небо – такі широкі й потужні, що, здавалось, не рушили передденної тиші. Їм відгукнувся Ливарний, дзвінкий, як мисливський ріг; за ним – Залізничні майстерні, великі – по той бік міста – млини; і за хвилину плив над полями і містом хор урочистих і зазивних фанфар» [8, с. 38]. Галаслива юрба, яка найчастіше асоціюється із містом, лише подекуди зображується у творі, адже герой часто протиставляє себе цьому людському потоку: «Одноманітний, як гудіння бджіл, гомін, коли не розрізняє вухо окремих звуків і голосів, а хвилини напливи тиші сприймає як щось болюче і неприродне, – широкими хвилями котивсь звідусіль до ніг, притишуючи в нім ту досаду, що не знати з чого обгорнула його» [8, с. 28]. Орловець, як і багато інших персонажів повинні «подумати» чи багато «передумати», щоб усвідомити складні для себе питання, обрати прийнятну модель поведінки, чи принаймні спробувати реалізувати свій присуд. Відтак, бажаною перспективою у романі постає тиша. Орловцю сподобався затишний будинок Сквирського: «Сподобалось Іванові Семеновичу, що живе Сквирський у малому завулкові, де в глибоких незайманих заметах тільки вузьенькі тропки протоптано; і не в будинку на вулицю, а в дворі, в двоповерховому флігелі дерев'яному.

– Мов у Прилуці десь живете...

– Тишу люблю...» [8, с. 58].

Разом з тим, саме тиша (через бінарну опозицію тиша / галас) увиразнює іншу характерну для Орловця і усвідомлену ним істину – він інакший і самотній. Протягом роману він відчуває різний настрій від увідомлення цього: «Приємне почуття окремішності й злої ворожості до всіх навкруги обгорнуло його» [8, с. 29]. «Тихо було надворі й порожньо, так тихо, що голосним видався Іванові Семеновичу рип його черевиків, і ця досадна дрібничка спочатку розсердила його дуже, а далі засмутила: здався він собі чомусь затурканим-затурканим і самотнім без краю... Блукає він цими темними й тихими завулками і ніяк дорогу не напитає, і ніхто не хоче допомогти йому, кидають його напризволяще, самого як палець...» [8, с. 107].

Архітектура міста скоріше безбарвна і одноманітна. Власне, у романі відсутній повністю сакральний верх міста і домінує профанний низ, що часто нагадує лабіринт: «Майдан перед те-

атром і широкі вулиці, що радіусами від нього розходилися, вже збезлюдніли. Залиті синявим електричним світлом, видалились вони Іванові Семеновичу простолінійнішими, як звичайно, й чіткішими; здавалося – гострим олівцем обведено суворі контури будинків, кожному риску на них, густі покладено тіні в западинах і під ворітьми...

Одноманітна перспектива вулиць манила вперед – скільки не йди, так само височітимуть по боках рівні стіни мовчазних будинків» [8, с. 48].

Роман багатий на зображення інтер'єру. Опис помешкання відзеркалює характер і внутрішній світ персонажів. На жаль, тут панує та ж сама одноманітність і безбарвність. Постійно тісно, щось завжди зачіпають, темно і безрадісно: «галасливе, душе фойє», «вузькі покручені коридорчики», «маленька кімнатка», «одинокі вікно», «брудна пивниця», «щось сіре, суміш тіней і пороху, лежало на всіх речах і меблях», а темна і тісна кімната Свирського взагалі здалася Орловцю труною.

Є. Плужник далеко не двозначно через простір міста формулює онтологічну проблему: «А головне, починаючи, як от ми тепер, все життя перебудувати, не забувай і за маленьке життєшко оте особисте... А то й таке стати-ся може: пишній палац збудуємо, а всередині, по комірчинах окремих, – гниль та сморід...» [8, с. 65]. Тут простежується певна аналогія до роману «Місто» В. Підмогильного, який вводить у текст свого твору образ філософа Вигорського. Усім відома міцна дружба і співпраця письменників, а деякі літературознавці вважають, що прототипом поета Вигорського, одного з найцікавіших образів роману, став не хто інший, як Є. Плужник. Л. Черватенко навіть стверджує, що численні висловлювання, афоризми, вчинки поета були використані В. Підмогильним при змалюванні цього персонажа. У свою чергу, у романі «Недуга» на роль такого філософа явно претендує Сквирський, виголошуючи базову сентенцію: «О, наука життя! Яка це складна, прекрасна й, на жаль, невідома наука! Люди зважили зорі, перемогли всі стихії, навчилися будувати змарочоси й убивати один одного, але жити... жити вони не вміють! /.../ От нехай упадуть стіни усіх цих будинків і відкриється нам усе, що кублиться за ними, – повісьте мене, коли ми побачимо в когось справді гарне життя!» [8, с. 58].

О. Шпенглер у своїй праці «Сутінки Європи» (1918) зазначає, що цивілізацію, у яку вродилась культура, відзначає експансія: для неї характерні величезні імперії, промислові підприємства, машини і системи машин, а також міста, сукупності інженерних споруд. На його думку, в самій сутності цивілізації знаходиться прагнення поширитись на все людство, перетворити світ в одне величезне місто: «У кінці біографії кожної вищої культури височіє кам'яний колос – «столиця світу». Ця кам'яна маса є абсолютним містом» [15, с. 125]. З цією працею німецького філософа Є. Плужник був обізнаний, на неї орієнтувався і В. Підмогильний. Проте, якщо у романі «Місто» ми маємо чітко окреслені топоси Києва, то у Є. Плужника місто максимально абсолютизоване. Жодних назв вулиць, впізнаваних будівель. Це

просто місто і людина, де її особисте життя «здебільшого сіре, вбоге, одноманітне... І дуже часто брудне, мізерне...» [8, с. 83]. Саме тому Орловця так вабить яскрава жінка, чи не єдина «кольорова» фігура на фоні сірого життя, «ця висока, в хустці квітчастій жінка...», яка мешкає в «затишній багатій кімнаті /.../ біленького двоповерхового будиночку з колонами». Опинившись поруч з нею, він навіть розсердився на себе за старе пальто, зарослі щоки, рипучі черевики – все те, чого раніше навіть не помічав.

Цікаво, що Звірятин ще на перших сторінках роману, зустрівши Орловця в театрі, вітає його із початком культурного життя, на що отримує швидку відповідь-питання: «Тобто досі жив некультурно?» [8, с. 83]. Вже з цього моменту у романі почав розгортатися ще один дискурс – дискурс міщанства. Власне, міщани – це жителі міста, а проте поняття «міщанство» у літературі вживалося і досі часто вживається з негативною конотацією. Часто – це опозиція до інтелігентності чи синонім консерватизму, меркантильності. Але у творі Є. Плужник веде тонку гру, натякаючи нам про підміну понять. Звірятин, ця людина з «безбарвними очима», заявляючи свою програму життя, власне, виступає носієм чистого міщанства: «коли я маю цих засобів більше, коли я можу задовольнити свої потреби краще за інших, – хіба не краще місце посідаю я в житті?» [8, с. 30]. Та все далі потрапляючи в тенета власних думок, своєї «недуги», міркуючи над своїм життям, у відповідь Орловець чув образливе «Зміщанюєшся!».

Н. Колошук використовує ще одну словесну форму – «обломовщина», яка позначає особистісний застій, рутину, апатію. Щоправда, дослідниця застосує її щодо коментування вірша Є. Плужника «Місто мале...»: «Життя патріархально неквапливого, сталого, по-сільському невибагливого соціуму, світ простоти та ще сільської спорідненості мешканців містечка у вірші Плужника (всі знайомі, всі рідні; житиму тихо; мало людині треба) показаний на тонкій грані з обивательською «обломовщиною», сонною рутинною фізично й духовно обмеженого провінційного животіння, з яким ліричний герой змушений миритися через тяжку хворобу («Спогадів трохи, тютюн, кімната... / Іноді – краєчок неба») і з яким урешті не змиряється: ніби випадково згадана бетговенська «симфонія дев'ята» в заключному рядку-пуанті різко змінює увесь настрій поетичного тексту, переводить його звучання в зовсім інший регістр – у світ безмежних борін Духу й змагання з вишками Долі» [3]. Власне, логіка вірша повторена й у романі, адже остання фраза Орловця: «Недуга моя кінчилась».

Висновки та перспективи подальших досліджень. Розширивши дискурс інтерпретації роману Є. Плужника «Недуга» за рахунок моделювання міського простору, нам вдалося змінити фокус бачення і основної проблеми, оприятити інші механізми її розгортання, розширити контекст. Разом з тим, на нашу думку, роман ще не вичерпав свого семантичного потенціалу уповні. Актуальна проблематика, майстерне обігрування думки закликають як читача, так і критика до подальших досліджень та інтерпретацій.

Список літератури:

1. Возняк Т. Феномен міста / Тарас Возняк. – Л., 2009. – 334 с.
2. Голубева З. Український радянський роман 20-х рр. / З. С. Голубева. – Харків: Вид-во Харк. ун-ту. – 215 с.
3. Колошук Н. «Місто мале...» (Є. Плужник): топи малих міст і містечок в українській літературі «Розстріляного Відродження» (на матеріалі прози І. Багряного та Б. Антоненка-Давидовича) / Надія Колошук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=25995>
4. Колошук Н. «Недуга» Є. Плужника як інтелектуальний модерний роман / Надія Колошук // Слово і час. – 2002. – № 1. – С. 60–67.
5. Коряк В. Євген Плужник. Недуга / В. Коряк // Молодняк. – 1928. – № 7–8. – С. 116–118.
6. Лейтес О. Наш літературний урбанізм / Олександр Лейтес // Культура і побут. – 1927. – № 21. – С. 2–4.
7. Михайлова А. Еротичні екзистенціали у романі Євгена Плужника «Недуга» / А. Михайлова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/ololosh/Downloads/Nzl_2011_3\(1\)_18.pdf](file:///C:/Users/ololosh/Downloads/Nzl_2011_3(1)_18.pdf)
8. Плужник Є. Недуга / Євген Плужник // Плужник Є. Змова у Києві: Роман, п'єси. – К.: Український письменник, 1992. – 428 с.
9. Плужник Є. Недуга: Роман / Євген Плужник. – К.: Знання, 2016. – 239 с.
10. Скирда Л. Євген Плужник: Нарис життя і творчості. Літературний портрет / Лариса Скирда. – К.: Дніпро, 1989. – 152 с.
11. Скирда Л. Про роман Євгена Плужника «Недуга» / Л. Скирда // Українське літературознавство. – Вип. 15. – Львів. – 1972. – С. 81–86.
12. Степанова А. Місто на межах: естетичні грані образу в літературі перехідних епох / А. Степанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.is/oqUU5>
13. Цимбал Я. Привиди урбанізму / Ярина Цимбал // Критика. – 2007. – Ч. 4(114). – С. 27–29.
14. Чапля В. В шуканнях жанру / В. Чапля // Критика. – 1929. – № 3. – С. 50–60.
15. Шпенглер О. Закат Європы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 2: Всемирно-исторические перспективы / Освальд Шпенглер. – Минск: Поппури, 1999. – 720 с.
16. Якубовський Ф. Євген Плужник. Недуга / Ф. Якубовський // Критика. – 1928. – № 4. – С. 161–162.

Капленко О.Н.

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя

**ХУДОЖЕСТВЕННАЯ МОДЕЛЬ УРБАНИСТИЧЕСКОГО ПРОСТРАНСТВА
В РОМАНЕ ЕВГЕНИЯ ПЛУЖНИКА «НЕДУГ»****Аннотация**

В статье исследована художественную природу романа Евгения Плужника «Недуг». Произведение украинского писателя, представителя «расстрелянного Возрождения» впервые рассматривается в контексте урбанистических тенденций. Художественное моделирование урбанистического пространства прослеживается на нескольких уровнях. От эмпирики городского среды осуществлен выход на экзистенциальные проблемы человека города. Отдельно затрагивается тема мещанства в романе.

Ключевые слова: город, урбанизм, городское пространство, смысл существования, пограничная ситуация, мещанство.

Kaplenko O.M.

Mykola Hohol Nizhyn State University

**THE ART MODEL OF URBAN SPACE IN THE NOVEL «AFFLICTION»
BY YEVHEN PLUZHNYK****Summary**

The article deals with the artistic nature of the novel «Affliction» («Neduha») by Yevhen Pluzhnyk. This work of art of Ukrainian «Executed Renaissance» writer has been firstly analyzed in the context of urban trends. The artistic modeling of urban space in the novel is traced on several levels. The empiricism of the urban environment is inferred into the existential problems of a city-dweller. The theme of philistinism in the novel is also considered.

Keywords: city, urbanism, urban space, sense of existence, limit situation, philistinism.